

פרוטוקול מס' 332

פשיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
סיום ב', ז' בניסן תשל"ג - 9.4.73, שעה 9.00

נכחו:

חברי הוועדה:

י. גולדשמידט - היו"ד
ש.ז. אנדלוב
א. אנקוריון
י. ארידור
מ. ביבי
ג. האוזנר
ב. הלוי
ש. פרידמן
י.ה. קלינגהופר

פוזמנים:

א. ידין - המשנה ליועץ המשפטי לממשלה
י. קרפ - משרד המשפטים
פ. גלט - משרד המשפטים

ח. ביתן
פ. טרלו

רצפון:

א) חוק לתיקון פקודת החוק הפלילי (תיקון מס' 36), תשל"ג - 1973 (נוסח לבן מה-9 באפריל 1973).

ב) חוק לתיקון פקודת החוק הפלילי (תיקון מס' 35), תשל"ג - 1973 (נוסח לבן מה-9 באפריל 1973).

ב) חוק הסדרי משפט ופינהל (תיקון), תשל"ג - 1972.

סדר היום:

גיו"ר י. גולדשמידט: אני פותח את הישיבה.

(א) חוק לתיקון פקודת החוק הפלילי (מס' 36), תשל"ג-1973

גיו"ר י. גולדשמידט: את הדיון בחוק זה סיימנו כבר בישיבה הקודמת ואנו עוברים עכשיו רק על הנוסח הלבן שהונח לפניכם היום ושכולל את התיקונים שעליהם החלטנו. נשמע מפי גב' קרפ על הדברים שנשתנו בעקבות סיכומי הוועדה.

סעיף 1

י. קרפ: הנוסח החדש שהנחנו לפניכם היום פרוז למעשה את כל השינויים שהוועדה החליטה עליהם במהלך הישיבות.

בסעיף 1, הפוסיף את סעיף 33א' לפקודה נתקבלה הגירסה הראשונה, והנוסח יהיה כעת: "(א) הנותן לאדם כלים, חסדים, כסף, מידע או כל אמצעי אחר, כשהוא יודע שהדבר עלול לשמש, במישרין או בעקיפין, לביצוע פשע...". כלומר, מחקנו את גירסה ב' לפיה היה צריך לכתוב "כשידע או היה עליו לדעת". בסעיף קטן (ב) באותו סעיף נמחקה הא' הידיעה במלה "הפשע", כי הכוונה לביצוע פשע בלתי מסויים.

הוחלט: לאשר את סעיף 1.

סעיף 2

י. קרפ: בסעיף 2 לא היה שינוי.

הוחלט: לאשר את סעיף 2.

סעיף 3

י. קרפ: בסעיף זה כותרת השוליים היא "איומים" במקום "איום בפעשי אלימות". הוספנו כאן את המלים "שאל כדין" אחרי "בפגיעה" והוספנו את הפגיעה בחירות, בשם הטוב ובפרנסה. פריטים אלה נוספו על הפריטים שהופיעו קודם לכן.

הוחלט: לאשר סעיף 3.

סעיפים 4-6

אושרו.

סעיף 7

י. קרפ: בסעיף זה מחקנו את הרישה שאמרה: "הפגולל ביודעין על פלוני אשמת שוא בעבירה" וביטאנו את האבחנה בין ידיעה על עבירה, שהיא חטא ועוון ושהעונש לגביה הוא שלוש שנות מאסר, ובין ידיעה על עבירה שהיא פאסר ושהעונש לגביה הוא חמש שנות מאסר. הנוסח הוא: "הפוסר לשוט או למי שמוסמן להגיש תביעה פלילית, ידיעה על עבירה כשהוא יודע שהידיעה כוזבת, דינו - מאסר שלוש שנים, ואם העבירה היא פשע - מאסר חמש שנים, ואין נפקא מינה אם הוגשה תביעה פלילית בעקבות הידיעה ואם לאו".

הוחלט: לאשר סעיף 7.

סעיף 8

י. קרפ: סעיף 8, הבא להחליף את סעיף 124 לפקודה, נוסח מחדש, עם פירוט הדוגמאות שנתבקשו לפרט, והנוסח הוא: "העושה דבר בכוונה למנוע או להכשיל הליך משפטי או להביא לידי עיוות דין, בין בסיכול הזמנתו של עד, בין בהעלמת ראיות ובין בדרך אחרת, דינו - מאסר שלוש שנים". בנוסח שלפניכם חסר פסיק אחרי המלים "בדרך אחרת" וצריך להוסיף אותו.

י. קרפ: ברצוני להפנות את תשומת לבכם שבסעיף 5 נפלה טעות דפוס ובמקום "אם העיר עדות" צריך לנוא "אם העיר עדות".

ג. האוזנר: במקום סעיף 124 הקיים שהוא סעיף ארוך מוצע סעיף 124 המקוצר הזה. האם לא

הושמט משהו בדרך?

היו"ר י. גולדשמידט: הוועדה רצתה להוציא את ענין הקשר. סעיף 124 בנוסחו הנוכחי מבטא את סיכומי הוועדה לאחר שהיא דנה בסעיף גם המלים "למנוע או להכשיל" שלא הופיעו בנוסח הקודם, ואף זה לפי סיכום הוועדה.

הוחלט: לאשר את סעיף 8.

סעיף 9

י. קרפ: בסעיף 9 עשינו ראורגניזציה מבחינה זו שהעברנו את כל ההגנות שהופיעות בסעיפים קטנים (א) ו(ג) לסעיף קטן (ו). לכן נמחקו המלים "אלא שבאישום על על מניעת הודעה או חזרה מהודעה לפי סעיף קטן זה, תהיה הגנה לנאשם אם יוכיח שעשה זאת למען גילוי האמת או מניעת שקר" שהופיעו גם בסעיף קטן (א) וגם בסעיף קטן (ג). הנוסח החדש של סעיף קטן (ו) הוא: "סעיפים קטנים (א) ו(ג) לא יחולו על מעשה הבא להעמיד אדם על זכותו לפי הדין להימנע מעדות או מסירת הודעה, או על מעשה הנעשה לפי הדין במהלכם של משפט או חקירה; באישום על מניעת הודעה או עדות או על חזרה מהודעה או מעדות לפי סעיפים קטנים (א) ו(ג) תהיה לנאשם הגנה אם יוכיח שעשה זאת למען גילוי האמת או מניעת שקר. הרישה מדברת למעשה על אי-תחולת הסעיף. אין זאת הגנה, אלא מלכתחילה לא תהיה עבירה כאשר מתקיימים התנאים הנזכרים ברשימה, והכוונה רק להימנעות מעדות או מסירת הודעה, ולא לנסיון להשפיע על מסירת עדות שקר.

ג. האוזנר: האם הביטוי "לפי הדין" הנזכר בסעיף קטן (ו) הוא הביטוי המתאים כאן? אם אופרים "לפי הדין", הרי זה כאילו הדין מכתוב דבר פה, אך אם הדין נותן ברירה אולי מתאים יותר לכתוב "פכוח הדין". אני מתיחס בזה לביטוי "לפי הדין" הבא אחרי המלים "או על מעשה הנעשה".

י. קרפ: זה ענין של סגנון. איני רואה פה הבדל בין שני הביטויים.

י. ארידור: איני מציע לכתוב "פכוח הדין" במקום "לפי הדין", אלא אם יש תקדים לכך. אני חושש מכל מיני פרשנויות לוואי. אם אין תקדים כזה, איני מציע ליצור אותו.

היו"ר י. גולדשמידט: אני מבקש להעביר להכרעת פה שלי את השאלה אם לכתוב "לפי הדין" או "פכוח הדין" ואם יש צורך בהא' הידיעה בשני המקרים.

י. ארידור: באישום על חזרה מהודעה האם ברור שלא תהיה הגנה לאדם שחזר בו מהודעתו הוא? פה קורה כאשר נמסרת הודעה אחת לפשטרה והודעה אחת לבית המשפט? נניח שאדם בא ופודיע שהוא חזר בו מההודעה. האם לפי הכתוב כאן תהיה לו הגנה כי חזר בו מהודעה למען גילוי האמת? אני מבין שלפי החוק הקיים זה לא ישחרר אותו מאשמת עדות סותרת.

י. קרפ: האמור כאן אינו נחל על מקרה זה, כי מדובר על נסיון של אדם שלישי להשפיע על אדם לחזור בו מהודעה שפסד. אין זה אישום של האדם שחזר בו מההודעה, כי חזרה מהודעה אינה עבירה. העבירה היא בנסיון להשפיע על אדם לחזור בו מהודעה שפסד.

אבל זה לא כתוב.

י. ארידור:

כתוב ב(ו) "סעיפים קטנים (א) ו(ג)",
וב(א) ו(ג) מדובר על אדם שלישי הטשפיע.

א. ירין:

הנחלט: לאשר סעיף 9.

סעיף 10

בתקשנו לשקול לגבי סעיף קטן (ב) אם
האיסור לקבל טובת הנאה על פנת שלא יעיד

י. קרפ:

אדם צריך להצטמצם רק לעדות בחקירה על פי דין, אך שיש להחיל אותו גם
על עדות בבית משפט, והוספנו את הפלים "או במשפט".

הנחלט: לאשר סעיף 10.

סעיפים 11-12

בסעיפים 11-12 אין שינוי. לגבי
הנסיבות המחמירות קבענו סעיף מיוחד,
סעיף 12, הכולל את הפיסקה הפופיעה כיום בסעיף 152. כיוון שפיסקה זו
הועברה לסעיף 154א, שאליו פתייחס סעיף 12, מחקנו אותה בסעיף 152.

י. קרפ:

הנחלט: לאשר סעיפים 11-12.

סעיף 13

אם כבר מעלים את העונש המקסימלי
בסעיף 249 משנה לשנתיים וההבדל בין
העונש ב-249 לבין העונש ב-251 הוא בשנה אחת מאשר בלבד, איזו משמעות
יש להבדל זה? למה צריך לדבר על שתי עבירות? אפשר היה להבחין אבחנה זו
כאשר דובר, מצד אחד, על עונש מאסר של שנה אחת, ומצד אחר, על עונש מאסר
של שלוש שנים, אך כאשר מדובר על עונש מאסר של שנתיים מול עונש מאסר של
שלוש שנים, מה ההבדל בין סעיף 249 לבין סעיף 250?

י. ארידור:

מה ההבדל בין שנתיים מאסר לבין שלוש
שנות מאסר?

ג. האוזנר:

אבל זה אותו בית משפט וזו הופכת להיות
כמעט אותה עבירה. אני מציע שבית המשפט
יקבע את העונש לפי הנסיבות, ובזה יסתיים העניין. לפני כן היתה משמעות
להבדל בין שני הסעיפים. אני לא הייתי בעד הגדלת העונש בסעיף 249, אם כי
איני מסתייג מההחלטה שנתקבלה. אבל נשאלת השאלה מה משמעות שני הסעיפים.

י. ארידור:

שני סעיפים אלה היו נבדלים קודם לכן
והם נבדלים גם עכשיו, אם כי בפידה פחותה.
סעיף 249 דן בתקיפה שאינה גורמת חבלה, וסעיף 251 - בתקיפה הגורמת חבלה.
אם מתקיפים אדם, הרי אפילו אין התקיפה משאירה סימן אין היא רחוקה כל
כך מתקיפה הגורמת חבלה, ואנו רוצים לפנוע אותה מתוך כך שהיא עלולה
להתפתח לתקיפה חמורה יותר. אם כן, רוצים להרחיק את התוקפנות על-ידי
החברה בסעיף 249.

א. ירין:

חבר-הכנסת ארידור התייחס להגדלת עונש
המאסר משנה אחת לשנתיים. כל העניין נובע
מהמצב בו נתונה החברה הישראלית, מצב של ריבוי הברייונות.

פ. ביבי:

ברייונות גדונה בסעיפים אחרים. כאן
מדובר בקטנות בין שבנים.

י. ארידור:

ס. ביבי:

גם בקטטות מסוג זה רוצים שתהיה
הרתעה גדולה יותר. אין לחזור לעונש
מאסר של שנה אחת רק בגלל ששבתיים מאסר מתקרבות לשלוש שנות מאסר.

י. ארידור:

מעיפים אלה דגים בקטטות שכנים, ולא
בביריונות.

א. ידין:

אבל גם קטטות אלה רוצים להרחיק, כי
הן מתפתחות בקלות לחבלה. זה מתקרב

יותר לסעיף החמור.

היו"ר י. גולדשמידט:

בוועדת המשנה מצאנו לנכון להגדיל את
העונש בסעיף 249 ולא מצאנו לנכון
להגדיל בגלל זה את העונש הקבוע בסעיף 251.

הוחלט:

לאשר את סעיף 13.

סעיף 14

אושר.

סעיף 15

י. סרפ:

בסעיף 15 יצרנו שני חלקים. כפי שאתם
רואים, סעיפים 249 עד 251 מופיעים
בסעיף קטן (ב), בהבדל מסעיף קטן (א), כפי שטרכתם.

הוחלט:

לאשר את סעיף 15.

סעיפים 16-17

י. סרפ:

בסעיפים 295-296 חידשנו את הנוסח
ובמקום הפירוט הקיים בחוק כיום כתבנו
"למקום המשמש לפגורי אדם או לתפילה".

ג. האוזנר:

אני רואה שהמלים "למקום המשמש לפגורי
אדם" באות במקום המלים "לתוך בנין",
אוהל או ספינה המשמשים מעון לבני אדם. למה להוציא את הספינה? הרי
איננו רוצים להפקיר אנשים העוברים באיזו מעבורת.

י. סרפ:

אבל קיימת גם עבירה של פריצה למקום
שאינו משמש מקום פגורים לבני-אדם, כך
שזה נתפש מכל מקום.

ס. ביבי:

האם המלה "פולחן" אינה מתאימה יותר
מ"תפילה"? יכול להיות שמקום משמש לפולחן,
ולאו דווקא לתפילה.

א. ידין:

המלה "תפילה" מופיעה בחוק הקיים והשארנו
אותה כמות שהיא.

י. סרפ:

זה גם לא סעיף שיצרנו אותו עכשיו.

הוחלט:

לאשר סעיפים 16-17.

סעיפים 18-20

אושרו.

סעיף 21

י. סרפ:

בסעיף זה הוספנו את המלים "בנטיבות
הפתוארות בסעיף". זה ענין לשוני-טכני.

היו"ר י. גולדשמידט:

סיימנו בזה את הטיפול בתיקון מס' 36
לפקודת החוק הפלילי, פרט לשאלה אחת
שצריך עדיין לברר והיא ענין הביטוי "פכוח הדין" שהציע חבר-הכנסת האוזנר.

ב) חוק לתיקון פקודת החוק הפלילי (תיקון מס' 35)

י. קרפ:

בנוסח החדש שהיגשנו לכם היום יש רק שני שינויים שהוכנסו בהתאם להחלטת הוועדה. בסעיף 131א(א) הוספנו את המלים "או הנושא ללא הסבר סביר כלי או כלים אחרים לשיניהם העלולים לשמש לפגיעה אם כי אינם פוגעניים פטביים". גם התיקון האחר הוא לצורך המסריה והוא בא לידי ביטוי בסעיף 25א(ג). נתנו סמכות לשוטרי העורך את החיפוש לבקש שהחפץ יופקר בידיו, כל זמן שהאדם נמצא בבית משפט או במקום בו אמור לו לשאת את החפץ. כתבנו "חפץ", ולא "נשק" או "כלי פוגעני". לא סייגנו את הדבר שאפשר לדרוש את הפקדתו, כי רצינו להשאיר שיקול דעת לאדם המבקש את הפקדה. לעומת זאת קבענו את הסייג שהחפץ אינו דרוש לנושא בעושה שעה, כלומר, עורך-דין הסביא איתו תיק ספרים לצורך המשפט לא יצטרך להפקיד אותו בכניסה.

אחרי-כן מ.ט.

אני רוצה לערער על המושג "חפץ", הוא
מאד רחב. האם אי אפשר למצוא משהו

י.ה. קלינגהופר:

פוגדר יותר?

כה"כ קלינגהופר היה מקבל את הסעיף אילו
היינו חוזרים בפירוש או ע"י איזכור לאותם
הסעיפים הנזכרים ב-31א(א).

היו"ר י. גולדשמידט:

לא רצינו לחזור לניסוח הזה כי אם זה חפץ
פוגעני הוא יכול לדרוש הפקדה, ואם החפץ
איננו פוגעני, הוא לא יכול לדרוש את ההפקדה שלו.

י. קרם:

אני חושב שהדבר ראוי להרהור נוסף.

י.ה. קלינגהופר:

האם הוא יכול לדרוש את הפקדתם במלתחה
גם ללא זיקה לתנאי זה של קציעה אפשרית?

אם אדם נושא בכליו דברים שיש חשש שיכלו
לפגוע, אילו היית מגלה אותם, היית מוסמך לדרוש את הפקדתם, הרי
זה מקרי בלבד אם נערך חיפוש אצלו או לא. אינך יכול לחפש בכליו כדי
למצוא דברים כאלה, ואחר-כך תהיה מוסמך לדרוש את התפקדם.

בסעיף 25א אנחנו מסמיכים את השוטר לערוך
חיפושים. אם הוא מוצא בחיפוש אחד, הדברים
הנזכרים למעלה, כמו נשק, או חומר פוגעני אחר, הוא יאמר לאדם שעבר
עבירה פלילית, והוא ינהג כפי שדרוש; אם לא מצא חפץ כזה, אלא חפץ
שאיננו פוגעני, זה דבר אחר.

היו"ר י. גולדשמידט:

מי שנכנס לתיאטרון חשוף לחיפוש. אחר-כך
מפילא אני יכול לדרוש הפקדת כל ענין.
אני צריך לתת סמכות לחפש בכל הנסיבות, למה רק בנסיבות מוגבלות?

י.ה. קלינגהופר:

שוטר יכול לחפש בכל התנאים, גם לגבי אדם
שלא עורר כל חשד. השאלה היא אם אנחנו
יכולים לצמצם את משפעות המלה "חפץ" חפץ שלא דרוש לו, אכל
בנסיבות אלה או אחרות החפץ הזה יכול לגרום לפגיעה באדם אחר.

היו"ר י. גולדשמידט:

אנשים באים לבית המשפט והשוטר יכול לערוך
אצלם חיפוש כדי לגלות את האקדח או הפצצה
החבויים בכיס או בתיק. אם הוא תופס את זה, הוא יכול להחזיק
את זה. בסעיף (ג), אנשים באים לבית המשפט ולא רואים צורך לערוך
אצלם חיפוש, אבל מבקשים להפקיד כלים מסוימים כמו מטריות.

א. יהין:

גם במוזיאון משאירים מטריות ומצלמות
במלתחה. כאן הומנסוס משהו, שהוא לא צריך להגיע לחפצים דרך חיפוש
אלא יש לו סמכות לבקש הפקדת חפצים במלתחה.

היו"ר י. גולדשמידט:

י.ה. קלינגהופר:
אני משתכנע שההצעה מעשית במיוחד בנוסחות
הקיימות ושבדאי לא במהרה תודלנה להתקיים.
אני מציע מסעיף (ג) לעשות סעיף נפרד

א. יודין:
נעשה מזה סעיף נפרד ובשוליים נכתוב:
הפקדת חסות.

ה ו ח ל ט

לאשר סעיף 25. סעיף (ג) יהיה סעיף נפרד.

היו"ר י. גולדשמידט:
אנחנו חוזרים לדברי חה"כ ביבי, שלמי
סעיף 96 של התקנון, אם אנחנו גוזרים את
הטיפול בשתי ההצעות בעת ובעונה אחת, ושתייהן מתקנות את הסעיפים בפקודת
החוק הפלילי, מה הטעם להביא לכנסת שני חוקים נפרדים. אפשר להביא
את זה כהצעה אחת לכנסת. חברי הועדה הצטרפו לדעתו של חה"כ ביבי.
אם הועדה רוצה ללכת בדרך זו, אפנה ליו"ר ועדת הכנסת ואבקש את הסכמתו
לכך. אם תתקבל ההסכמה, נבקש את משרד המשפטים לעשות נוסח משולב.

י.ה. קלינגהופר:
כחוק שהכותרת שלו אומרת שזה תיקון לחוק
פלונני, מצרפים גם אגב תיקונים אחרים והם
נוספים בסוף.

ה ו ח ל ט

למזג את שתי ההצעות לתיקון פקודת החוק הפלילי.
היו"ר יעשה את הצעדים הדרושים ויבקש את עזרת
משרד המשפטים, כדי לקבל אישור ועדת הכנסת, ואם
זה אפשרי, להביא את החוק הממוזג לקריאה ביום רביעי.

חוק הסדרי משפט ומנהל (תיקון), תשל"ג - 1973

היו"ר י. גולדשמידט:
אני מבקש את רשות הועדה לטפל בנושא שדנו בו
ביום חמישי, למרות שהנושא לא כלול בסדר-
היום.

סעיף 1 (ו)

מ. גלס:
זו הצעה חדשה שבאה בעקבות הצעת חה"כ ביבי.
המדובר במקרקעין במזרח ירושלים אשר הופקעו
ע"י השלטונות הירדניים, ולפי המוצע ליהפכו לנכס של המדינה.
ההצעה המקורית הייתה, שאם אחרי התאריך הקובע, הוא יום תחילתו
של חוק המקרקעין החדש, ישונה היעוד של המקרקעין שאינם עוד
מקרקעין המשפטים לצרכי ציבור, אז תינתן אופציה לבעל המקרקעין
היהודי לשעבר, לקנות את המקרקעין האלה בחזרה ממי שאז היו הבעלים
(מינהל המקרקעין או עיריית ירושלים) במחיר של הפיצויים ששולמו לו
+ ההשכחה. חה"כ ביבי העיר, שייתכנו מקרים שבהם לא המקרקעין
כולם שונים יעודם אלא חלק נשאר רכוש ציבורי וחלק אחר נהפך השימוש
שלו לשימוש פרטי. זה היה מחייב תיקון מסויים בכמה סעיפים

שהיו לפני הוועדה. אני צריך להצביע על דבר מהותי שנתקלתי בו בשעת הניסוח, וזה המקרה שבו אין אפשרות, לא לפי חוקי התכנון והבנייה ולא לפי חוק הסדר זכויות מקרקעין, לבצע הפרדה בין החלק שנשאר ציבורי ובין החלק שנהפך לפרטי, לכן באה הסיפא לסעיף (ו). במקרים שאי אפשר להפריד, המקרקעין יישארו רכוש הכללי.

אותה בעיה היתה קיימת בסעיף קטן (ה). אישור השר יחול על אותו החלק שלגביו ניתן הרישום. אני לא מצאתי לנחוח לחזור עוד פעם על כך. הפרדה או שניתנת לבצוע, או שלא ניתנת לבצוע. שני החוקים שהם קובעים בענין זה, הם: חוק התכנון והבניה, ואם ועדות בנין ערים אינן מוכנות לאשר תכנית פרצלציה בענין שמאפשר תיקונים של 300 מ"ר, אז הדבר הזה לא ניתן להפרדה. הוא הדין כאשר יש חלקות, מינימום של חלקות לפי פקודת הקרקעות (סידור זכויות קניין).

אני מציע לא לשנות את הסרטיפיקט לוגיה כי המקור של אותה ההוראה, זכות האופציה לקנות את המקרקעין שנהפכו למקרקעין פרטיים כביכול, זה בחוק התכנון והבניה, שם השתמשנו באותם מונחים. גם שם מדובר על דבר זה. הדבר הרבה יותר מפורט מאשר בחוק התכנון והבניה.

ג. האוזנר:
לא נראה לי שאשם שזכאי למקרקעין במזרח ירושלים והירדנים העבירו את רכושם לאפוטרופוס על רכוש האויב הירדני, ואחר-כך שימשו הם או נכסים שכנים למטרה ציבורית ומוסיפים לשמש מטרה ציבורית גם היום, אותו בעל שיקנה, צריך לפדות את רכושו היום בתוספת השבחה. לא השלטון הישראלי הביא להשבחה זו, לא מטרות ישראליות עמדו לנגד עיני השלטון אשר השביח את הסביבה. אנחנו קבענו עקרון בחוק הקיים, שצריך להחזיר להם את הנכסים. כאן נוסף אלמנט חדש של השבחה. מדוע צריך להוסיף לשוויה של האדמה הזאת השבחה?

אני מציע לומר שיש לו עדיפות ראשונה. נכסים כאלה, אם ישארו בידי האפוטרופוס הכללי, יכולים להיות נפכרים באופן כללי כאשר יש זכות קדימה לבעלים, ובזמן זה לא תובא בחשבון כל הצעה אחרת.

השבחה אינה דומה להשבחה שנעשתה ע"י השלטונות שלנו, כאשר נכס עולה בערכו כתוצאה מזה שהשלטון המקומי מעלה את המחיר של הקרקע, ואז על האדם לשלם עבור זה. כאן מדובר שהשלטון הירדני, מתוך שיקוליו, קבע מה יהיה ציבורי ומה לא. האם הבעל החוקי הישראלי שרכשו נלקח ממנו בשעתו בכוח, צריך לשלם מס השבחה? זה לא נראה לי.

החזרת הפיצויים - כן, כי ניתנת לו זכות לקבל את המקרקעין בחזרה. אבל תוספת עבור השבחה שנעשתה ע"י השלטון הירדני - לא.

ד. גלס:
התייחסתי בדברי הפתיחה לאותם חברי ועדה שהיו נוכחים בדיון. מדובר בקרקעות שהופקעו ע"י הירדנים או שהחלו כהליכי הפקעה, שנעשו בהם עבודות ציבוריות. הקונצנזוס שהסתמן בוועדת המשנה היה כזה: התנאי הוא שלא יחזירו את הקרקעות האלה לבעלים היהודיים לשעבר אם שר האוצר מאשר שביום תחילתו של החוק המתקן, הם עדיין נועדים לשימוש מטרה ציבורית. אם שר האוצר איננו מסוגל לאשר את הדבר, אז מכוח סעיף 26 הקיים של חוק נכסי המדינה, יוחזרו הקרקעות לבעליהן הקודמים.

הועדה נתנה את דעתה על מצב שהוא עלול להתעורר בעתיד. נניח שעל מגרש כזה קיים בנין המשמש לבית-ספר. במקרה כזה שר האוצר יוציא את התעודה, ועל סמך התעודה הבנין ישאר נכס המדינה, וישלמו לבעלים הקודמים פיצויים. כעבור 5 או 10 שנים, נסגר אותו בית ספר; החוק איננו מונע את בעל המקרקעין - שזו המדינה או הרשות המקומית - להשכיר את הבנין למטרה אחרת כמו משרדים. היא מעבירה תכנית שאפשרת זאת. בא החוק ואומר: אם חל שינוי ביעוד זה, קמה לתחיה זכותו של הבעל הקודם. הכלל שלל ממנו את רכושו כדי שישמש למטרה ציבורית. חזלה המטרה הציבורית להתקיים, אז קמה לתחיה האופציה של הפרט לרכוש את הקרקעות בתורה. בדיונים קודמים של הועדה נאמרו דברים בכיוון הפוך מדברי חמ"כ האוזנר. את הבנין הוסיף הציבור. האם יהיה הבעל זכאי לקבל את המגרש ואת הבנין ללא תשלום נוסף?

אולי יש צורך להבהיר שאת ההשבחות שחלו מאז המועד הקובע לענין תשלום הפיצויים לוקחים בחשבון ולא השבחות שנעשו לפני מועד זה.

ג. האוזנר:
האם איננו דנים בהצעת חוק שדנה בתיקון שעסקו מקרקעין שהיו בידי השלטון הירדני והוא מוגבל רק לזה?

פ. גלס:
כן.

ג. האוזנר:
זה חל על מקרים שהמטרה הציבורית שלהם היתה בזמן השלטון הירדני. מדוע צריך אדם שמקבל את הנכס בחזרה, לסבול כי הירדנים קבעו מטרה ציבורית בקרקעו זו?

פ. גלס:
ההסדר המיוחד יחול רק אם שר האוצר מאשר שגם ביום תחילתו של החוק המתקן המצב כזה.

ג. האוזנר:
ממשלת ישראל מנצלת מצב שבו נכס מסוים משמש מטרה ציבורית ושר האוצר השתמש בזה, אבל הוא לא הכריז על זה.

אנחנו איננו משנים את הדברים - נ"ח. אבל שאתה תטיל על אזרח ישראלי ששנים רבות לא ראה את הנכס שלו כי הממונה על רכוש האויב הירדני הפקיע אותו; ואחר-כך הפך אותו או חלק ממנו לנכס ציבורי - בעד זה ביום מן הימים צריך אזרח ישראלי לשלם תשלום השבחה - זה לא נראה לי.

א. אנקוריון:
לסעיף קטן (ח) - בעירותי כבר ביום חמישי שלמי דעתי צריך להוסיף, שאחרי ההפקדה צריך להודיע לבעל המקרקעין, ויראו גם אם יש לו משהו להעיר בענין. שיהיה שלב של הודעה על כך שהופקד סכום כסף לבעל המקרקעין, ולא יעבירו את זה באופן אוטומטי. לכן אחרי המלים: כצו הפרדה, צריך לכתוב: כעבור שבועיים לאחר שהודיעו על הפקדון לבעל המקרקעין.

מ. גלס:
 רשם המקרקעין יכול לבצע את הפעולה הזאת רק אם נכח באחת מהשתים: או שיש הסכמה בין בעל המקרקעין ובין המפקיד על המחיר; או שיש פסק-דין של בית משפט מוסמך הקובע את המחיר, ומה שהופקד זהה עם מה שכתוב בפסק-הדין. אחרת הוא לא יודע אם זה המחיר. אלה שתי האפשרויות. לכן מן ההכרח שהוא יודע שהופקד סכום כזה וכזה, ועליו לבקש שיודעו לו אם הוא מסכים לזה או לא. כל זמן שהוא לא משוכנע שיש הסכמה, הוא יגיד למפקיד שהכל טוב ויפה, אפנים המפקדת סכום כזה, אבל לא קיבלתי הסכמת בעל המקרקעין, לכן אם אתה רוצה שאעביר את הקרקע לרשותך, עליך לפנות לבית משפט מוסמך ולקבל פסק-דין הצהרתי, שמה שהפקדת זה באמת המחיר. כך שהעניינים מסתדרים באופן אוטומטי. אינני חייב להכנס לפרטים בחוק, כי יש סמכות לשר המשפטים להתקין תקנות לבצוע, ושם אפשר לקבוע את הדבר איך רשם המקרקעין ינהג במקרים כאלה.

א. אנקוריון:
 אני רוצה להעמיד את זה על מינימום של זמן, לשבועיים.

ג. האוזנר:
 האם אתם יודעים מי הזכאי אחרי כל כך הרבה זמן?

מ. גלס:
 זה ענין לתקנות בצוע של שר המשפטים. הסעיף הזה דואג למקרה שאנחנו מקווים שיהיה נדיר ביותר.

אני מבקש לראות את הפרופורציה. האם בשביל המקרים הנדירים האלה אנחנו חייבים לקבוע את הדברים בחוק? האם אי אפשר להשאיר את זה לתקנות בצוע של שר המשפטים?

הי"ר י. גולדשמידט:
 אם הזכאי הודיע שהוא קונה את המקרקעין. בעל המקרקעין דורש ממנו שימקיד את מחיר המקרקעין. בהודעה כתוב: פיצויים שקיבלת בזמנו 10,000 ל"י + השבחה השווה 10,000 ל"י. עליך להפקיד 20,000 ל"י תוך ששה חודשים. אם הוא מפקיד, יש לראות בזה הסכמה לקביעת המחיר. לכן אני חולק על הערת חה"כ אנקוריון. אם בעל המקרקעין לא מסכים למחיר, הוא יפעל לפי סעיף (ט), וממילא לא רוצים ולא מעבירים. אני חושב שהדבר הזה מובטח בהצעה הזאת כמות שהיא.

כאן יש מקום להכרעה אם אנחנו מקבלים מה שועדת המשנה קבלה - פיצויים + השבחה, אם היתה השבחה, או אם ההשבחה נופלת לחיקו של הזכאי.

מ. גלס:
 אני מבקש שהות להתייעצות בסייעה. זה ענין מוגזג.

ש. פרידמן:
 אני חושב שהענין שהעלה חה"כ אנקוריון, מכוסה.

להצרת חה"כ האוזנר, יש לי הבנה רכה לאלמנט שמטריד אותו. הענין נעשה ע"י השלטון הירדני שלקח את הנכס, ולא בצדק, לפי הדגשתנו. הוא החליט על השבחה, ועכשיו אנחנו דורשים בעדה תשלום מאת הזכאי? כנגד זה אני רוצה להגיד שההרגשה הזאת אינה מבטלת עובדה. העובדה זקוקה לאישורו של שר האוצר. העובדה היא שיש כאן השבחה אוביקטיבית, הזכאי מקבל בחזרה נכס והוא משלם עבור זה את הפיצויים שקיבל בשעתו. אבל ההשבחה זה דבר אוביקטיבי.

נכון שההשכחה לא נעשתה על פי רצונו ולא ע"י ממשלתו; אבל באה לתיקון הדבר הסכמת של שר האוצר. אם שר האוצר יראה בזה השכחה ממשית, איננו רואה סיבה מדוע לא יצטרך לשלם עבור זה. ההשכחה מקבלת עכשיו את הגושפנקא של השלטון הישראלי. נכון שזה נעשה בדיעבד, אבל גם ההסכמה בדיעבד נראית לי שתהיה ראויה לתשלום שיחוייב בו עבור ההשכחה. לכן אני בעד הנוסח המוצע.

י.ה. קלינגהווסר:
ניקח את המקרה ההפוך, שבעקבות פעולותיו של שלטון ירד ערכו של הנכס. אז אני מבין שהיו אומרים לאיש שאיננו חייב להחזיר את כל הפיצויים שקיבל, כי ערך הנכס ירד. אם נעשו פעולות על אותו מגרש וסביבו שהעלו את ערכו, אז יחול השיקול שזה נעשה ע"י האויב? זאת איננו תופש. השלטון הישראלי נכנס לנעליו של השלטון הירדני.

אם נעביר את זה לשטח המשפט הפרטי, ונניח שיש לי מגרש ופי שהוא הקים שם בנין. האם אינני צריך לשלם בעד זה במידה מסוימת?

ג. האוזנר: לא.

מ. גלס:
אני מפנה לסעיף (ז). שם נאמר שהפיצויים שישולמו היום לא יביאו בחשבון את ההשכחה שנעשתה ע"י הירדנים. זאת אומרת שהבעל מקבל את שווי המגרש לפי תאריך קובע מסוים. אבל אם הירדנים בנו על המגרש בנין, את זה לא מביאים בחשבון.

היו"ר י. גולדשמידט:
באותו נוסח כתוב בסעיף (ד), אחרי פסקא (2):
"ושר האוצר אישר שביום תחילתו של חוק הסדרי משפט ומנהל (תיקון), תשל"ג - 1973 עדיין נועדו לשמש לצרכי ציבור שפורטו באישורו של שר האוצר. אמרנו שזה לא יחול על (1) ו-(2). זה לא כן שזו מטרה ציבורית שהירדנים ראו אותה ככזאת ושהשלטון הישראלי מבטל את זה. התנאי הוא שהירדנים עשו דבר לפי הבנתם, אבל גם מדינת ישראל פאשרת שזה משמש לאותה מטרה ציבורית. מתבטל כמעט ההכדל פי עשה את זה, כי אם הירדנים לא היו עושים זאת, מדינת ישראל היתה עושה זאת למטרה ציבורית. כך שאותו חלק של טענת חה"כ האוזנר, שאין זה ענינו של האזרח הישראלי שהירדנים החליטו לעשות שם איזה דבר למטרה ציבורית - נופלת."

אשר לבקשת חה"כ הלוי, אני רוצה לומר שהענין נידון בוועדת המשנה ושם השתתף חה"כ ארידור. הוא לא ערער על הענין הזה. לא נראה לי שגם בשלב זה יכולים לומר שעל עצם התיקון הזה צריך התייעצות סיעתית. ברור שהחוק לא יבוא לאישור הכנסת ביום רביעי. אולי חה"כ הלוי יתיעץ עם חה"כ ארידור ויראה שאין זה ענין עקרוני, ואיננו חושב שצריך להתייעץ על כך בסיעה.

י.ה. קלינגהווסר:
אני מבקש לדחות את ההכרעה כי אני חושב שעלי ללמוד את חוק המקרקעין.

א. אנקוריון:
היות והצעתי לא נתמכה ע"י חברי הוועדה, אני מוותר עליה.

ההכרעה בסעיף (ו) - נדחתה

סעיף (ז)

מ. גלס:
החוק לא יהיה רטרואקטיבי במובן זה שמה שנהפך לנכס המדינה על פי החוק הקיים, ימשיך להיות נכס המדינה.

היו"ר י. גולדשמידט:
לאור הויכוח הקודם; שהמדינה לא צריכה לשלם בעד השכחה. אנחנו קובעים הוראות שונות לגבי המדינה כאשר היא משלמת פיצויים מזה והזכאי שקונה את רכושו מזה.

מ. גלס:
היהודי זכאי לקבל פיצויים בעד מה שלקחו ממנו והוא ישלם בעד מה שהוסיפו לו.

זה תיקון לסעיף 5. במקביל ל-(א) יבוצע סעיף זה. מה שכבר פעם היה נכסי המדינה ועל זה שולמו פיצויים, בזה לא מתערבים.

א. ידין:
לי לא ברור מה רוצים להגיד. האם הסעיפים הקטנים החדשים לא יחולו על מקרקעין שמכוח סעיף 5, או האם מוסיפים עכשיו הוראה שכל הסעיף החל מ-א' ועד סופו לא יחול. החלק המקורי של הסעיף שאיננו נוגעים בו, לא משתנה היוסיף.

מ. גלס:
החידושים שהוכנסו לא יחולו על אותם הנכסים שמכוח הסעיף הקודם נעשו לנכסים של המדינה.

היו"ר י. גולדשמידט: מציע לכתוב זאת כסעיף א'.

ה ו ל ש

לתקן את נוסח הסעיף כמוצע לעיל.

--

סעיף 2

מ. גלס: (מצטט סעיף 26) *
אם אני קורא סעיף 26 מבלי לקרוא את סעיף 5 יוצא דבר כזה -

רכוש יהודי במזרח ירושלים עבר לטיפולו של האפוטרופוס על רכוש האויב הירדני. שלב שני - השלטונות הירדניים החלו בהליכי הפקעה לגבי אותו רכוש והשלימו אותם. כיום שאנחנו נכנסנו למזרח ירושלים מצאנו רישום בספרי האחוזת שהרכוש הזה הוא רכוש של ממלכת ירדן. יכול מי שהוא לטעון סעיף 26 קובע את הגורל. במקרים כאלה אפילו ניקח את המקרה הקיצוני, שהשלטונות הירדניים חדלו להשתמש ברכוש הזה למטרה ציבורית, זה נהפך לרכוש של מדינת ישראל. כדי למנוע ויכוח, בא הסעיף ואומר סעיף 5. הוא בבחינת הוראה מיוחדת. הוראה זו שמדינת ישראל

יורשת את הרכוש של ירדן, לא תחול... אנחנו קובעים עדיפות של סעיף 5 לעומת סעיף 26. שלא תבוא הטענה שזה נהפך לנכס ממלכתי ירדני וזה נשאר לעולם ועד רכוש של מדינת ישראל. כל זה בא למנוע את הטענה שהמדינה היא בעלים לא מכוח סעיף 5 אלא לפי סעיף 26.

היו"ר י. גולדשמידט: האם יש מי שהוא שתופך בהצעת חה"כ האוזנר?

י.ה. קלינגהופר: לא, אבל צריך לבהוק אם מה שהוצע לנו בענין ההשבחה איננו מסטני מדי. אם כן, צריך לנמק את זה בצורה יותר מתקבלת על הדעת בהתחשב בסעיפים של חוק המקרקעין.

היו"ר י. גולדשמידט: אנחנו גומרים את הספול בחוק פרט לשני דברים.

צריכה להיות הכרעה בהצעת חה"כ האוזנר בצרוף דברי חה"כ קלינגהופר.

ערך ההשבחה - פתי, לפי איזה מועד ייקבע הדבר ו/או ערך הנכס היום ושוי ההשקעות שהיו דרושות שנעשו כאן. את זה נשאיר פתוח.

יש גם הצעות סיגנוניות של פרופ' ידין. כל זאת נעשה אחרי הפגרא.

י.ה. קלינגהופר: מדובר על אישור שר האוצר, סעיף (ד) (2). אני מייץ שהאישור הזה יקבל כוח של ראייה מכרעת כדי למנוע התדיינות, וזה במקביל לפה שנאמר בפקודת הקרקעות (רכישה לצרכי ציבור).

פ. גלס: דיברנו על זה. אני הסברתי שהאישור של שר האוצר לפי פקודת הקרקעות (רכישה לצרכי ציבור) ניתן להתקפה מצומצמת ביותר לפני בית המשפט הגבוה לצדק, כשהיתה שרירות.

י.ה. קלינגהופר: שם זה נאמר בפירוש, וכאן זה לא נאמר.

פ. גלס: נבדוק את הדבר עוד פעם.

המשך הדיון נדחה.

הישיבה ננעלה בשעה 11.35